ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τέταρτο τμήμα)

της 30ής Μαΐου 2013*

«Οδηγία 2004/39/ΕΚ — Αγορές χρηματοπιστωτικών μέσων — Άρθρο 19 — Υποχρεώσεις επαγγελματικής δεοντολογίας κατά την παροχή επενδυτικών υπηρεσιών σε πελάτες — Επενδυτική συμβουλή — Άλλες επενδυτικές υπηρεσίες — Υποχρέωση αξιολογήσεως της καταλληλότητας ή της συμβατότητας της προς παροχή υπηρεσίας — Απορρέουσες από τη σύμβαση συνέπειες εξαιτίας της μη συμμορφώσεως προς την υποχρέωση αυτή — Επενδυτική υπηρεσία προσφερόμενη ως μέρος χρηματοπιστωτικού προϊόντος — Συμβάσεις ανταλλαγής («swaps») με αντικείμενο την κάλυψη έναντι των διακυμάνσεων των επιτοκίων επί χρηματοπιστωτικών προϊόντων»

Στην υπόθεση C-604/11,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Juzgado de Primera Instancia nº 12 de Madrid (Ισπανία) με απόφαση της 14ης Νοεμβρίου 2011, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 28 Νοεμβρίου 2011, στο πλαίσιο της δίκης

Genil 48 SL,

Comercial Hostelera de Grandes Vinos SL

κατά

Bankinter SA,

Banco Bilbao Vizcaya Argentaria SA,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τέταρτο τμήμα),

συγκείμενο από τους L. Bay Larsen, πρόεδρο τμήματος, J. Malenovský, U. Lõhmus (εισηγητή), M. Safjan και A. Prechal, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: Y. Bot

γραμματέας: M. Ferreira, κύρια υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 17ης Ιανουαρίου 2013,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

— η Genil 48 SL, εκπροσωπούμενη από την P. Rico Cadenas, procuradora,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ισπανική.

— η Comercial Hostelera de Grandes Vinos SL, εκπροσωπούμενη από την B. Grande Pesquero, procuradora, καθώς και από τους E. Zato Tajada και C. Navarro García, abogados,

— οι Bankinter SA και Banco Bilbao Vizcaya Argentaria SA, εκπροσωπούμενες από τους J. Massaguer Fuentes και J. Iglesias Rodríguez, abogados,

— η Ισπανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την S. Centeno Huerta,

— η Τσεχική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους M. Smolek και T. Müller,

— η Εσθονική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την M. Linntam,

— η Πολωνική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους M. Szpunar και B. Majczyna,

— η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους J. Baquero Cruz και E. Traversa καθώς και από την R. Vasileva,

κατόπιν της αποφάσεως που έλαβε, αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, να εκδικάσει την υπόθεση χωρίς ανάπτυξη προτάσεων,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία των άρθρων 4, παράγραφος 1, σημείο 4, και 19, παράγραφοι 4, 5 και 9, της οδηγίας 2004/39/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 21ης Απριλίου 2004, για τις αγορές χρηματοπιστωτικών μέσων, για την τροποποίηση των οδηγιών 85/611/ΕΟΚ και 93/6/ΕΟΚ του Συμβουλίου και της οδηγίας 2000/12/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και για την κατάργηση της οδηγίας 93/22/ΕΟΚ του Συμβουλίου (ΕΕ L 145, σ. 1).

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο δύο ένδικων διαφορών μεταξύ, αφενός, της Genil 48 SL (στο εξής: Genil 48) και της Bankinter SA και, αφετέρου, της Comercial Hostelera de Grandes Vinos SL (στο εξής: CHGV) και της Banco Bilbao Vizcaya Argentaria SA με αντικείμενο συμβάσεις ανταλλαγής, καλούμενες «swaps», για την κάλυψη των Genil 48 και CHGV έναντι των μεταβολών των κυμαινόμενων επιτοκίων επί χρηματοπιστωτικών προϊόντων των δύο αυτών τραπεζών στα οποία επένδυσαν.

Το νομικό πλαίσιο

Η κανονιστική ρύθμιση της Ένωσης

Η οδηγία 2004/39

3 Οι αιτιολογικές σκέψεις 2 και 31 της οδηγίας 2004/39 έχουν ως εξής:

2) [...] πρέπει να εξασφαλιστεί ο απαιτούμενος βαθμός εναρμόνισης που θα προσφέρει στους επενδυτές υψηλό επίπεδο προστασίας [...]

[...]

31) Ένας από τους στόχους της παρούσας οδηγίας είναι η προστασία των επενδυτών. [...]»

4 Το άρθρο 4, παράγραφος 1, σημεία 2, 4 και 17, της οδηγίας αυτής περιλαμβάνει τους ακόλουθους ορισμούς:

«2) "επενδυτικές υπηρεσίες και δραστηριότητες": οποιεσδήποτε από τις υπηρεσίες και δραστηριότητες του τμήματος Α του παραρτήματος Ι οι οποίες αφορούν οποιοδήποτε από τα μέσα που απαριθμούνται στο τμήμα Γ του παραρτήματος Ι·

[...]

4) "επενδυτική συμβουλή": η παροχή προσωπικών συμβουλών σε πελάτη, είτε κατόπιν αιτήσεώς του είτε με πρωτοβουλία της επιχείρησης επενδύσεων, σχετικά με μία ή περισσότερες συναλλαγές που αφορούν χρηματοπιστωτικά μέσα·

[...]

17) "χρηματοπιστωτικό μέσο": τα μέσα που προσδιορίζονται στο τμήμα Γ του Παραρτήματος Ι».

5 Μεταξύ των επενδυτικών υπηρεσιών και δραστηριοτήτων του εν λόγω τμήματος Α περιλαμβάνονται οι επενδυτικές συμβουλές. Εξάλλου, στο σημείο 4 του εν λόγω τμήματος Γ αναφέρονται τα «[σ]υμβόλαια δικαιωμάτων προαίρεσης, συμβόλαια μελλοντικής εκπλήρωσης, συμβάσεις ανταλλαγής (swaps), προθεσμιακές συμβάσεις επιτοκίων (forward-rate agreements) και άλλες παράγωγες συμβάσεις σχετιζόμενες με κινητές αξίες, νομίσματα, επιτόκια ή αποδόσεις, ή άλλα παράγωγα μέσα [...]».

6 Στον τίτλο ΙΙ, κεφάλαιο ΙΙ, τμήμα 2, της εν λόγω οδηγίας, με κεφαλίδα «Διατάξεις για την προστασία των επενδυτών», περιλαμβάνεται το άρθρο 19 το οποίο φέρει την κεφαλίδα «Υποχρεώσεις επαγγελματικής δεοντολογίας κατά την παροχή επενδυτικών υπηρεσιών σε πελάτες». Οι παράγραφοι 4 έως 6 και 9 του άρθρου αυτού ορίζουν ότι:

«4. Όταν η επιχείρηση επενδύσεων παρέχει επενδυτικές συμβουλές ή διαχείριση χαρτοφυλακίου, οφείλει να αντλεί τις αναγκαίες πληροφορίες σχετικά με τη γνώση και την πείρα του πελάτη ή του δυνητικού πελάτη στον επενδυτικό τομέα σε σχέση με τον συγκεκριμένο τύπο προϊόντος ή υπηρεσίας, καθώς και σχετικά με τη χρηματοοικονομική κατάσταση και τους επενδυτικούς στόχους του, ώστε να μπορεί να του συστήσει τις επενδυτικές υπηρεσίες και τα χρηματοπιστωτικά μέσα που είναι κατάλληλα για την περίπτωσή του.

5. Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι όταν οι επιχειρήσεις επενδύσεων παρέχουν άλλες επενδυτικές υπηρεσίες πλην των μνημονευόμενων στην παράγραφο 4, ζητούν από τον πελάτη ή τον δυνητικό πελάτη να δίνει πληροφορίες σχετικά με τη γνώση και την πείρα του στον επενδυτικό τομέα σε σχέση με το συγκεκριμένο τύπο προσφερόμενου ή ζητούμενου προϊόντος ή υπηρεσίας, ώστε να μπορεί η επιχείρηση επενδύσεων να εκτιμήσει κατά πόσον η σχεδιαζόμενη επενδυτική υπηρεσία ή προϊόν είναι κατάλληλο για τον πελάτη.

Εφόσον η επιχείρηση επενδύσεων κρίνει, βάσει των πληροφοριών που έχει λάβει σύμφωνα με το προηγούμενο εδάφιο, ότι το προϊόν ή η υπηρεσία δεν είναι κατάλληλα για τον πελάτη ή το δυνητικό πελάτη, οφείλει να τον προειδοποιήσει περί τούτου. Η προειδοποίηση αυτή μπορεί να παρέχεται σε τυποποιημένη μορφή.

Αν ο πελάτης ή ο δυνητικός πελάτης δεν παράσχει τις κατά το πρώτο εδάφιο πληροφορίες σχετικά με τη γνώση και την πείρα του, ή αν παράσχει ανεπαρκείς σχετικές πληροφορίες, η επιχείρηση επενδύσεων οφείλει να τον προειδοποιήσει ότι η απόφασή του αυτή δεν της επιτρέπει να κρίνει κατά πόσον η σκοπούμενη επενδυτική υπηρεσία ή το σκοπούμενο επενδυτικό προϊόν είναι κατάλληλα γι' αυτόν. Η προειδοποίηση αυτή μπορεί να παρέχεται σε τυποποιημένη μορφή.

6. Τα κράτη μέλη επιτρέπουν στις επιχειρήσεις επενδύσεων, όταν αυτές παρέχουν επενδυτικές υπηρεσίες αποτελούμενες αποκλειστικά και μόνο από την εκτέλεση εντολών του πελάτη ή/και τη λήψη και διαβίβασή τους με ή χωρίς παρεπόμενες υπηρεσίες, να παρέχουν τις εν λόγω επενδυτικές υπηρεσίες στους πελάτες των χωρίς να έχουν αναγκαστικά λάβει τις πληροφορίες και καταλήξει στην κρίση που προβλέπονται στην παράγραφο 5, εφόσον πληρούνται όλες οι παρακάτω προϋποθέσεις:

— οι εν λόγω υπηρεσίες αφορούν μετοχές εισηγμένες για διαπραγμάτευση σε ρυθμιζόμενη αγορά ή σε ισοδύναμη αγορά τρίτης χώρας, μέσα χρηματαγοράς, ομολογίες ή άλλες μορφές τιτλοποιημένου χρέους, (με την εξαίρεση των ομολογιών ή άλλων μορφών τιτλοποιημένου χρέους όπου ενσωματώνονται παράγωγα), μερίδια ΟΣΕΚΑ και άλλα μη περίπλοκα χρηματοπιστωτικά μέσα. [...]

[...]

9. Όταν η επενδυτική υπηρεσία προσφέρεται ως μέρος χρηματοπιστωτικού προϊόντος που ήδη υπόκειται σε άλλες διατάξεις της κοινοτικής νομοθεσίας ή σε κοινά ευρωπαϊκά πρότυπα σχετικά με τα πιστωτικά ιδρύματα και την καταναλωτική πίστη όσον αφορά την αξιολόγηση του κινδύνου των πελατών ή/και τις απαιτήσεις περί πληροφοριών, η παροχή της εν λόγω υπηρεσίας δεν υπόκειται επιπροσθέτως στις επιβαλλόμενες με το παρόν άρθρο υποχρεώσεις.»

7 Το άρθρο 51, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/39 ορίζει ότι τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν, σύμφωνα με την εθνική τους νομοθεσία, ότι μπορούν να ληφθούν τα κατάλληλα διοικητικά μέτρα ή να επιβληθούν κατάλληλες διοικητικές κυρώσεις κατά των υπευθύνων σε περίπτωση μη συμμόρφωσης με τις διατάξεις που θεσπίζονται για την εφαρμογή της οδηγίας αυτής, μέτρα τα οποία πρέπει να είναι αποτελεσματικά, αναλογικά και αποτρεπτικά.

Η οδηγία 2006/73/ΕΚ

8 Τα άρθρα 35 έως 37 της οδηγίας 2006/73/ΕΚ της Επιτροπής, της 10ης Αυγούστου 2006, για την εφαρμογή της οδηγίας 2004/39 όσον αφορά τις οργανωτικές απαιτήσεις και τους όρους λειτουργίας των επιχειρήσεων επενδύσεων, καθώς και τους ορισμούς που ισχύουν για τους σκοπούς της εν λόγω οδηγίας (ΕΕ L 241, σ. 26), περιλαμβάνουν λεπτομέρειες σχετικά με τις αξιολογήσεις της καταλληλότητας και της συμβατότητας της προς παροχή υπηρεσίας, όπως προβλέπονται, αντιστοίχως, στο άρθρο 19, παράγραφοι 4 και 5, της οδηγίας 2004/39.

9 Το άρθρο 38 της οδηγίας 2006/73 ορίζει ότι χρηματοπιστωτικό μέσο μη προσδιοριζόμενο στο άρθρο 19, παράγραφος 6, πρώτη περίπτωση, της οδηγίας 2004/39 θεωρείται μη περίπλοκο εφόσον, μεταξύ άλλων, δεν εμπίπτει ούτε στο άρθρο 4, παράγραφος 1, σημείο 18, στοιχείο γ', της οδηγίας αυτής ούτε σε οποιοδήποτε από τα σημεία 4 έως 10, του τμήματος Γ, του παραρτήματος Ι, της τελευταίας αυτής οδηγίας.

10 Το άρθρο 52 της οδηγίας 2006/73 ορίζει ότι:

«Για τους σκοπούς του ορισμού της "επενδυτικής συμβουλής" στο άρθρο 4, παράγραφος 1, σημείο 4, της οδηγίας 2004/39/ΕΚ, μια προσωπική σύσταση συνιστά σύσταση προς ένα πρόσωπο υπό την ιδιότητά του ως υφιστάμενου ή δυνητικού επενδυτή, ή υπό την ιδιότητά του ως αντιπροσώπου υφιστάμενου ή δυνητικού επενδυτή.

Η σύσταση αυτή πρέπει να παρουσιάζεται ως κατάλληλη για το σχετικό πρόσωπο ή να λαμβάνει υπόψη την κατάσταση του προσώπου αυτού και πρέπει να αποτελεί σύσταση για τη διενέργεια ενός από τα ακόλουθα σύνολα ενεργειών:

α) αγορά, πώληση, εγγραφή, ανταλλαγή, εξαγορά, διακράτηση ή αναδοχή δεδομένου χρηματοπιστωτικού μέσου·

β) άσκηση ή μη άσκηση οποιουδήποτε δικαιώματος που παρέχει δεδομένο χρηματοπιστωτικό μέσο για την αγορά, πώληση, εγγραφή, ανταλλαγή, ή εξαγορά χρηματοπιστωτικού μέσου.

Μια σύσταση δεν είναι προσωπική σύσταση εάν εκδίδεται αποκλειστικά μέσω διαύλων επικοινωνίας ή απευθύνεται στο κοινό.»

Η ισπανική ρύθμιση

11 Η οδηγία 2004/39 μεταφέρθηκε στην ισπανική έννομη τάξη με τον νόμο 24/1988 για την αγορά αξιών (Ley 24/1988 del Mercado de Valores), της 28ης Ιουλίου 1988 (*BOE* αριθ. 181, της 29ης Ιουλίου 1988, σ. 23405), όπως έχει τροποποιηθεί από τον νόμο 47/2007, της 19ης Δεκεμβρίου 2007 (*BOE* αριθ. 304, της 20ής Δεκεμβρίου 2007, σ. 52335, στο εξής: νόμος 24/1988). Το άρθρο 19, παράγραφοι 4, 5 και 9, της εν λόγω οδηγίας τέθηκε σε ισχύ με τα άρθρα 79bis, παράγραφοι 6 και 7, καθώς και 79quater του νόμου αυτού.

12 Οι προβλεπόμενες στις παραγράφους 4 και 5 του εν λόγω άρθρου 19 υποχρεώσεις αξιολογήσεως ρυθμίζονται λεπτομερέστερα, αντιστοίχως, στα άρθρα 72 και 73 του βασιλικού διατάγματος 217/2008 για το νομικό καθεστώς των επιχειρήσεων επενδυτικών υπηρεσιών και λοιπών οργανισμών που προσφέρουν επενδυτικές υπηρεσίες (Real Decreto 217/2008 sobre el régimen jurídico de las empresas de servicios de inversión y de las demás entidades que prestan servicios de inversión), της 15ης Φεβρουαρίου 2008 (*BOE* αριθ. 41, της 16ης Φεβρουαρίου 2008, σ. 8706).

Οι διαφορές της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

13 Από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι οι συμβάσεις ανταλλαγής που συνάφθηκαν μεταξύ των Genil 48 και CHGV, αφενός, και των εναγομένων στην κύρια δίκη τραπεζών, αφετέρου, σκοπό είχαν την κάλυψη των πρώτων έναντι των μεταβολών των κυμαινόμενων επιτοκίων, εν προκειμένω του επιτοκίου Euribor («Euro interbank offered rate»), επί χρηματοπιστωτικών προϊόντων των εν λόγω τραπεζών στα οποία επένδυσαν.

14 Με τις συμβάσεις αυτές, τα συμβαλλόμενα μέρη συμφώνησαν αμοιβαίως να καταβάλει το ένα στο άλλο τη διαφορά μεταξύ των ποσών που προκύπτουν από την εφαρμογή των συμφωνηθέντων για διάφορες περιπτώσεις επιτοκίων. Δυνάμει των εν λόγω συμβάσεων, εφόσον το μηνιαίο επιτόκιο Euribor είναι χαμηλότερο του με τον τρόπο αυτό συμφωνηθέντος σταθερού επιτοκίου, ο πελάτης οφείλει να καταβάλει την προκύπτουσα διαφορά στην τράπεζα και, εφόσον, αντιθέτως, το επιτόκιο Euribor υπερβαίνει το συμφωνηθέν σταθερό επιτόκιο, η τράπεζα οφείλει να καταβάλει τη διαφορά στον πελάτη.

15 Κατά το αιτούν δικαστήριο, η Genil 48 συνήψε τη σύμβαση ανταλλαγής στις 16 Σεπτεμβρίου 2008, ενώ η CHGV συμφώνησε τηλεφωνικώς να συνάψει τέτοια σύμβαση. Τίθεται, εν πάση περιπτώσει, το ερώτημα αν η δεύτερη σύμβαση πράγματι συνάφθηκε κατά τον χρόνο αυτό ή μεταγενεστέρως.

16 Το αιτούν δικαστήριο τονίζει ότι η Genil 48 δεν υπήχθη σε καμία από τις αξιολογήσεις που προβλέπει το άρθρο 19, παράγραφοι 4 και 5, της οδηγίας 2004/39, όπως μεταφέρθηκε στην εσωτερική έννομη τάξη με το άρθρο 79bis, παράγραφοι 6 και 7, του νόμου 24/1988, και ότι δεν προκύπτει από τη δικογραφία ότι η CHGV είχε υπαχθεί σε μία από τις εν λόγω αξιολογήσεις.

17 Στηριζόμενες στην απουσία αξιολογήσεως, οι εν λόγω ενάγουσες ζητούν, με τις αγωγές που άσκησαν ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, να διαπιστωθεί η ακυρότητα των συγκεκριμένων συμβάσεων.

18 Προκειμένου να αποφανθεί επί των διαφορών των κύριων δικών, το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι πρέπει, αρχικώς, να προσδιορισθούν οι υποχρεώσεις που υπέχουν τα τραπεζικά ιδρύματα όταν προσφέρουν ένα χρηματοπιστωτικό μέσο όπως μια σύμβαση ανταλλαγής με αντικείμενο τις διακυμάνσεις των επιτοκίων, ακολούθως, να εξετασθεί αν οι εναγόμενες των κύριων δικών εκπλήρωσαν τις υποχρεώσεις αυτές εν προκειμένω και, τέλος, να προσδιορισθούν οι συνέπειες της ενδεχόμενης μη συμμορφώσεως προς τις υποχρεώσεις αυτές.

19 Το αιτούν δικαστήριο διαπιστώνει ότι το εν λόγω χρηματοπιστωτικό μέσο εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2004/39 δυνάμει του άρθρου 4, παράγραφος 1, σημείο 17, καθώς και του παραρτήματος Ι, τμήμα Γ, σημείο 4, της οδηγίας αυτής. Εκτιμά ότι, προκειμένου να διαπιστωθεί αν η προσφερθείσα από τις εναγόμενες των κύριων δικών υπηρεσία όταν πρότειναν τη σύναψη των επίμαχων συμβάσεων ανταλλαγής στην Genil 48 και στη CHGV εμπίπτει στο άρθρο 19, παράγραφος 4, της εν λόγω οδηγίας, πρέπει να εξετασθεί αν η υπηρεσία αυτή συνιστά «επενδυτική συμβουλή» όπως προβλέπεται στη διάταξη αυτή και ορίζεται στο άρθρο 4, παράγραφος 1, σημείο 4, της ίδιας οδηγίας.

20 Σε αρνητική περίπτωση, οι εναγόμενες των κύριων δικών όφειλαν να προβούν στην προβλεπόμενη στο άρθρο 19, παράγραφος 5, της οδηγίας 2004/39 αξιολόγηση, δεδομένου ότι οι συμβάσεις ανταλλαγών συνιστούν περίπλοκα χρηματοπιστωτικά μέσα. Σε αμφότερες τις περιπτώσεις, το αιτούν δικαστήριο σημειώνει ότι δεν προκύπτει σαφώς από την οδηγία αυτή αν η μη εκπλήρωση των υποχρεώσεων που απορρέουν από τις παραγράφους 4 ή 5 του εν λόγω άρθρου 19 συνεπάγεται την απόλυτη ακυρότητα των οικείων συμβάσεων ή αν πρόκειται για ελαττωματική συναίνεση του πελάτη η οποία δύναται να θεραπευτεί.

21 Τέλος, το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινιστεί αν οι εναγόμενες των κύριων δικών απαλλάσσονταν από την υποχρέωση να προβούν στις προβλεπόμενες στις τελευταίες αυτές διατάξεις αξιολογήσεις δυνάμει του άρθρου 19, παράγραφος 9, της οδηγίας 2004/39.

22 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Juzgado de Primera Instancia nº 12 de Madrid αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και υπέβαλε στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Συνιστά η πρόταση προς πελάτη για τη σύναψη συμβάσεως ανταλλαγής επιτοκίων (swap) με σκοπό την κάλυψη του κινδύνου που συνεπάγονται οι διακυμάνσεις των επιτοκίων επί λοιπών χρηματοπιστωτικών προϊόντων, επενδυτική συμβουλή κατά την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 1, σημείο [4], της οδηγίας 2004/39;

2) Συνεπάγεται η παράλειψη διενέργειας ελέγχου καταλληλότητας που προβλέπει το άρθρο 19, παράγραφος 4, της οδηγίας αυτής σε σχέση με ιδιώτη πελάτη, απόλυτη ακυρότητα της συμβάσεως που έχει συναφθεί μεταξύ του επενδυτή και του πιστωτικού ιδρύματος που παρέχει τις επενδυτικές συμβουλές;

3) Σε περίπτωση που κριθεί ότι η κατά τα ανωτέρω παρεχόμενη υπηρεσία δεν αποτελεί υπηρεσία επενδυτικών συμβουλών, συνεπάγεται το απλό γεγονός της αγοράς ενός περίπλοκου χρηματοπιστωτικού μέσου, όπως είναι η σύμβαση ανταλλαγής επιτοκίων, χωρίς τη διενέργεια ελέγχου σκοπιμότητας του άρθρου 19, παράγραφος 5, της οδηγίας 2004/39, για λόγους που αποδίδονται στο πιστωτικό ίδρυμα που παρέχει τις επενδυτικές συμβουλές, απόλυτη ακυρότητα της συμβάσεως;

4) Αποτελεί το απλό γεγονός ότι ένα χρηματοπιστωτικό ίδρυμα προσφέρει περίπλοκο χρηματοπιστωτικό μέσο συνδεόμενο με άλλα χρηματοπιστωτικά προϊόντα επαρκή αιτία για να αποκλειστεί η εφαρμογή των προβλεπόμενων στο άρθρο 19 της οδηγίας 2004/39 υποχρεώσεων διενέργειας των ελέγχων καταλληλότητας και σκοπιμότητας τους οποίους οφείλει να πραγματοποιεί το πιστωτικό ίδρυμα που παρέχει τις επενδυτικές συμβουλές σε σχέση με τους ιδιώτες πελάτες;

5) Είναι αναγκαίο, για να μπορέσει να αποκλειστεί η εφαρμογή των υποχρεώσεων του άρθρου 19 της οδηγίας 2004/39, το χρηματοπιστωτικό προϊόν με το οποίο συνδέεται το προσφερόμενο χρηματοπιστωτικό μέσο να διέπεται από νομικούς κανόνες προστασίας του επενδυτή παρόμοιους με εκείνους που θεσπίζει η οδηγία αυτή;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του παραδεκτού

23 Η Genil 48 θεωρεί, αφενός, ότι η ερμηνεία της οδηγίας 2004/39 την οποία ζητεί το αιτούν δικαστήριο δεν είναι αναγκαία για την έκδοση της αποφάσεώς του, κατά την έννοια του άρθρου 267, δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ, καθόσον η οδηγία αυτή δεν τυγχάνει απευθείας εφαρμογής στην Ισπανία και δεδομένου ότι πρόκειται, στις διαφορές των κύριων δικών, για συνέπειες απορρέουσες από τη μη συμμόρφωση προς τις υποχρεώσεις που τάσσουν τα άρθρα 79bis του νόμου 24/1988 και 72 του βασιλικού διατάγματος 217/2008.

24 Η Genil 48 προβάλλει, αφετέρου, ότι το Δικαστήριο είναι αναρμόδιο να αποφανθεί επί της απόλυτης ακυρότητας των επίμαχων στις κύριες δίκες συμβάσεων ανταλλαγής στο μέτρο που, ελλείψει ρητού σχετικού κανόνα στην οδηγία 2004/39, εναπόκειται στα εθνικά δικαστήρια να καθορίζουν τις απορρέουσες από τη σύμβαση συνέπειες μιας τέτοιας μη συμμορφώσεως.

25 Εξάλλου, οι εναγόμενες των κύριων δικών, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, εξέφρασαν αμφιβολίες ως προς το παραδεκτό των προδικαστικών ερωτημάτων με το αιτιολογικό ότι στα ερωτήματα αυτά θα πρέπει να δοθούν απαντήσεις επί του πραγματικού.

26 Όσον αφορά την πρώτη ένσταση της Genil 48, επιβάλλεται να υπομνησθεί ότι, κατά πάγια νομολογία, τα σχετικά με την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης ερωτήματα που υποβάλλει το εθνικό δικαστήριο, εντός του πραγματικού και νομικού πλαισίου που προσδιορίζει με δική του ευθύνη και την ακρίβεια του οποίου δεν είναι αρμόδιο να ελέγξει το Δικαστήριο, είναι κατά τεκμήριο λυσιτελή. Η άρνηση απαντήσεως σε προδικαστικό ερώτημα εθνικού δικαστηρίου τότε μόνον είναι δυνατή, όταν προδήλως προκύπτει ότι η ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης, την οποία ζητεί το εθνικό δικαστήριο, δεν έχει καμία σχέση με το υποστατό ή το αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης, όταν το πρόβλημα είναι υποθετικής φύσεως ή ακόμα όταν το Δικαστήριο δεν διαθέτει τα πραγματικά ή νομικά στοιχεία που είναι αναγκαία προκειμένου να δώσει χρήσιμη απάντηση στα ερωτήματα που του υποβλήθηκαν (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 12ης Οκτωβρίου 2010, C-45/09, Rosenbladt, Συλλογή 2010, σ. I-9391, σκέψη 33 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

27 Εν προκειμένω, από την απόφαση του αιτούντος δικαστηρίου προκύπτει ότι το άρθρο 79bis του νόμου 24/1988 μεταφέρει στο ισπανικό δίκαιο το άρθρο 19, παράγραφοι 4 και 5, της οδηγίας 2004/39 και ότι ο έλεγχος καταλληλότητας που προβλέπει η εν λόγω παράγραφος 4 ρυθμίζεται λεπτομερώς από το άρθρο 72 του βασιλικού διατάγματος 217/2008. Κατά συνέπεια, δεν προκύπτει ότι τα προδικαστικά ερωτήματα, τα οποία αφορούν την ερμηνεία ιδίως των συγκεκριμένων διατάξεων της εν λόγω οδηγίας, δεν έχουν σχέση με το υποστατό ή το αντικείμενο των διαφορών των κύριων δικών.

28 Η δεύτερη ένσταση της Genil 48 αφορά ειδικότερα το δεύτερο και το τρίτο προδικαστικό ερώτημα. Υπό το πρίσμα του σκεπτικού της αποφάσεως περί παραπομπής, με τα ερωτήματα αυτά επιδιώκεται να αποσαφηνιστεί ποιες συνέπειες απορρέουν ενδεχομένως από την οδηγία 2004/39 όσον αφορά τις συμβάσεις που συνάφθηκαν κατά παράβαση των υποχρεώσεων του άρθρου 19, παράγραφοι 4 και 5, αυτής. Η παρατήρηση της εν λόγω ενάγουσας της κύριας δίκης μάλλον απαντά στα εν λόγω ερωτήματα, οπότε σχετίζεται με την ουσία και όχι με το παραδεκτό αυτών.

29 Όσον αφορά την ένσταση απαραδέκτου που προέβαλαν οι εναγόμενες των κύριων δικών, αρκεί η διαπίστωση ότι προκύπτει από το περιεχόμενο των προδικαστικών ερωτημάτων ότι με αυτά ζητείται η ερμηνεία ορισμένων διατάξεων της οδηγίας 2004/39.

30 Εκ των ανωτέρω προκύπτει ότι τα προδικαστικά ερωτήματα είναι παραδεκτά.

Επί της ουσίας

Προκαταρκτικές παρατηρήσεις

31 Από την οικονομία του άρθρου 19 της οδηγίας 2004/39 προκύπτει ότι η παροχή επενδυτικής υπηρεσίας, όπως ορίζεται στο άρθρο 4, παράγραφος 1, σημείο 2, της οδηγίας αυτής, προς πελάτη ή δυνητικό πελάτη συνεπάγεται, κατ' αρχήν, υποχρέωση της επιχειρήσεως επενδύσεων να προβεί στην αξιολόγηση που προβλέπει είτε η παράγραφος 4 είτε η παράγραφος 5 του εν λόγω άρθρου 19, ανάλογα με το αν πρόκειται για επενδυτικές συμβουλές, για υπηρεσίες διαχειρίσεως χαρτοφυλακίου ή για άλλες επενδυτικές υπηρεσίες παρατιθέμενες στο παράρτημα Ι, τμήμα Α, της εν λόγω οδηγίας. Οι αξιολογήσεις αυτές χαρακτηρίζονται, αντιστοίχως, στα άρθρα 35 έως 37 της οδηγίας 2006/73, ως αξιολογήσεις της καταλληλότητας και της συμβατότητας της προς παροχή υπηρεσίας.

32 Το άρθρο 19 της οδηγίας 2004/39 προβλέπει, πάντως, δύο εξαιρέσεις.

33 Η πρώτη εξαίρεση προβλέπεται στο άρθρο 19, παράγραφος 6, της οδηγίας 2004/39. Σύμφωνα με τη διάταξη αυτή, δεν απαιτείται αξιολόγηση για την παροχή, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, συγκεκριμένων επενδυτικών υπηρεσιών που αφορούν μη περίπλοκα χρηματοπιστωτικά μέσα.

34 Οι σχετικές με επιτόκια ανταλλαγής συμβάσεις, όπως οι επίμαχες συμβάσεις των κύριων δικών, μνημονεύονται στο παράρτημα Ι, τμήμα Γ, σημείο 4, της εν λόγω οδηγίας, γεγονός που αποκλείει, σύμφωνα με το άρθρο 38 της οδηγίας 2006/73, τον χαρακτηρισμό τους ως μη περίπλοκες. Συνεπώς, το άρθρο 19, παράγραφος 6, της οδηγίας 2004/39 δεν εφαρμόζεται στις περιστάσεις των διαφορών των κύριων δικών.

35 Η δεύτερη εξαίρεση προβλέπεται στο άρθρο 19, παράγραφος 9, της οδηγίας 2004/39. Το τέταρτο και το πέμπτο υποβληθέν ερώτημα σκοπό έχουν να διευκρινιστεί η ενδεχόμενη δυνατότητα εφαρμογής της διατάξεως αυτής στις υποθέσεις των κύριων δικών. Επιβάλλεται, επομένως, να εξετασθούν πρώτα τα ερωτήματα αυτά.

Επί του τέταρτου και του πέμπτου ερωτήματος

36 Με το τέταρτο και το πέμπτο ερώτημα, τα οποία πρέπει να εξετασθούν από κοινού, το αιτούν δικαστήριο ζητεί κατ' ουσία να διευκρινιστεί αν το άρθρο 19, παράγραφος 9, της οδηγίας 2004/39 έχει την έννοια ότι, αφενός, επενδυτική υπηρεσία προσφέρεται ως μέρος χρηματοπιστωτικού προϊόντος εφόσον συνδέεται με αυτό και, αφετέρου, αν οι διατάξεις της νομοθεσίας της Ένωσης και τα κοινά ευρωπαϊκά πρότυπα όπου παραπέμπει η διάταξη αυτή πρέπει να περιλαμβάνουν απαιτήσεις παρόμοιες με τις υποχρεώσεις των παραγράφων 4 και 5 του ίδιου άρθρου.

37 Πρώτον, όσον αφορά την προϋπόθεση της δυνατότητας εφαρμογής του άρθρου 19, παράγραφος 9, της οδηγίας 2004/39 κατά το οποίο «επενδυτική υπηρεσία προσφέρεται ως μέρος χρηματοπιστωτικού προϊόντος», επισημαίνεται ότι, μεταξύ των γλωσσικών αποδόσεων της οδηγίας αυτής κατά την έκδοσή της, μόνο οι αποδόσεις στη γαλλική και στην πορτογαλική χρησιμοποιούν την έκφραση «dans le cadre de» [«στο πλαίσιο»] στην εν λόγω διάταξη, ενώ οι αποδόσεις στην ισπανική, δανική, γερμανική,

ελληνική, αγγλική, ιταλική, ολλανδική, φινλανδική και σουηδική χρησιμοποιούν όρους όπως «ως μέρος» οι οποίοι υπαινίσσονται μια στενότερη και ειδικότερη σχέση από τη νοούμενη με τους όρους «στο πλαίσιο».

38 Κατά πάγια νομολογία, οι διάφορες γλωσσικές αποδόσεις ενός νομοθετήματος της Ένωσης πρέπει να ερμηνεύονται ενιαία και, κατά συνέπεια, σε περίπτωση που υπάρχουν διαφορές μεταξύ των αποδόσεων αυτών, η επίμαχη διάταξη πρέπει να ερμηνεύεται με γνώμονα την όλη οικονομία και τον σκοπό της ρυθμίσεως της οποίας αποτελεί μέρος (βλ. απόφαση της 28ης Ιουνίου 2012, C-19/11, Geltl, σκέψη 43 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

39 Συναφώς, η διάταξη του άρθρου 19, παράγραφος 9, της οδηγίας 2004/39 συνιστά παρέκκλιση από το σύστημα αξιολογήσεων που προβλέπει το άρθρο αυτό κατά την παροχή επενδυτικών υπηρεσιών από επιχειρήσεις επενδύσεων, ώστε να πρέπει να ερμηνευθεί συσταλτικώς. Αυτό ισχύει κατά μείζονα λόγο καθόσον, σύμφωνα με την κεφαλίδα του τμήματος 2, του τίτλου ΙΙ, κεφάλαιο ΙΙ, της οδηγίας αυτής, όπου περιλαμβάνεται το άρθρο 19 αυτής, οι εν λόγω αξιολογήσεις συνιστούν μέτρα για την προστασία των επενδυτών η οποία, όπως αναφέρεται στις αιτιολογικές σκέψεις 2 και 31 της ίδιας οδηγίας, αποτελεί έναν από τους σκοπούς της (βλ., υπό την έννοια αυτή, απόφαση της 22ας Μαρτίου 2012, C-248/11, Nilaş κ.λπ., σκέψη 48).

40 Εξάλλου, το άρθρο 19, παράγραφος 9, της οδηγίας 2004/39 ορίζει ότι η επενδυτική υπηρεσία «προσφέρεται» ως μέρος χρηματοπιστωτικού προϊόντος.

41 Η εν λόγω διάταξη ορίζει επίσης ότι, όταν μια επενδυτική υπηρεσία προσφέρεται ως μέρος χρηματοπιστωτικού προϊόντος που ήδη υπόκειται σε άλλες νομικές διατάξεις ή πρότυπα όπως τα μνημονευόμενα στην ίδια αυτή διάταξη, «η παροχή της εν λόγω υπηρεσίας δεν υπόκειται επιπροσθέτως στις επιβαλλόμενες [...] υποχρεώσεις» με το άρθρο 19 της οδηγίας 2004/39. Η χρησιμοποίηση του όρου «επιπροσθέτως» υπονοεί ότι η εν λόγω υπηρεσία υπόκειται ήδη σε άλλες νομικές διατάξεις ή πρότυπα που αφορούν την αξιολόγηση των κινδύνων των πελατών και/ή τις απαιτήσεις όσον αφορά την ενημέρωση. Τούτο ισχύει μόνο εφόσον αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα χρηματοπιστωτικού προϊόντος κατά τον χρόνο πραγματοποιήσεως της αξιολογήσεως αυτής και/ή οι εν λόγω απαιτήσεις έχουν πληρωθεί όσον αφορά το προϊόν αυτό.

42 Υπό τις συνθήκες αυτές, πρέπει να θεωρηθεί ότι επενδυτική υπηρεσία προσφέρεται ως μέρος χρηματοπιστωτικού προϊόντος κατά την έννοια του άρθρου 19, παράγραφος 9, της οδηγίας 2004/39, μόνο εφόσον αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα του εν λόγω χρηματοπιστωτικού προϊόντος κατά τον χρόνο που το προϊόν αυτό προσφέρεται στον πελάτη.

43 Το ζήτημα αν πρόκειται, στις υποθέσεις των κύριων δικών, για επενδυτική υπηρεσία που προσφέρθηκε ως μέρος χρηματοπιστωτικού προϊόντος κατά την έννοια της εν λόγω διατάξεως, όπως αυτή ερμηνεύθηκε από το Δικαστήριο στις προηγούμενες σκέψεις, συνιστά εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών που εναπόκειται, σύμφωνα με την κατανομή αρμοδιοτήτων μεταξύ των δικαιοδοτικών οργάνων της Ένωσης και των εθνικών δικαστηρίων, στο αιτούν δικαστήριο. Πάντως, το Δικαστήριο αποφαινόμενο επί αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως, μπορεί να παράσχει ενδεχομένως διευκρινίσεις προκειμένου να καθοδηγήσει το εθνικό δικαστήριο κατά την εκτίμησή του (βλ., υπό την έννοια αυτή, απόφαση της 15ης Μαρτίου 2012, C-135/10, SCF, σκέψη 67 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

44 Συναφώς, το ότι η διάρκεια του χρηματοπιστωτικού μέσου με το οποίο σχετίζεται η εν λόγω υπηρεσία υπερβαίνει τη διάρκεια του εν λόγω προϊόντος, το ότι ένα ενιαίο χρηματοπιστωτικό μέσο εφαρμόζεται για διαφορετικά χρηματοπιστωτικά προϊόντα προσφερόμενα στον ίδιο πελάτη ή το ότι το μέσο και το προϊόν προσφέρονται με διαφορετικές συμβάσεις είναι ενδεικτικά του ότι η ίδια αυτή υπηρεσία δεν αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα του επίμαχου χρηματοπιστωτικού προϊόντος. Εναπόκειται, όμως, στο αιτούν δικαστήριο να λάβει υπόψη όλες τις εν προκειμένω περιστάσεις κατά την εκτίμησή του όσον αφορά τη σχέση μεταξύ της υπηρεσίας και του χρηματοπιστωτικού προϊόντος.

45 Δεύτερον, όσον αφορά το ζήτημα αν οι διατάξεις ή τα πρότυπα περί αξιολογήσεως ή ενημερώσεως, που περιλαμβάνονται στο άρθρο 19, παράγραφος 9, της οδηγίας 2004/39, όπου ήδη εμπίπτει το χρηματοπιστωτικό προϊόν πρέπει να είναι παρόμοια με τις προβλεπόμενες στις παραγράφους 4 και 5 του ίδιου άρθρου υποχρεώσεις, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η εν λόγω παράγραφος 9 δεν προβλέπει την αναγκαιότητα τέτοιας ομοιότητας.

46 Συναφώς, σκόπιμο είναι να αναφερθεί ότι η φύση του χρηματοπιστωτικού μέσου στο οποίο αναφέρεται η οικεία επενδυτική υπηρεσία μπορεί να διαφέρει σημαντικά από εκείνη του προτεινόμενου χρηματοπιστωτικού προϊόντος. Κατά συνέπεια, οι προς διενέργεια αξιολογήσεις και οι προς συγκέντρωση ή παροχή πληροφορίες εκ μέρους του ιδρύματος που προτείνει το εν λόγω προϊόν, προκειμένου να προστατέψει τον πελάτη του, είναι δυνατό να μην αντιστοιχούν στις προβλεπόμενες στο άρθρο 19, παράγραφοι 4 και 5, της οδηγίας 2004/39.

47 Πάντως, ακόμη και αν το άρθρο 19, παράγραφος 9, της οδηγίας 2004/39 δεν ορίζει ότι οι προβλεπόμενες σ' αυτό διατάξεις ή πρότυπα τάσσουν απαιτήσεις όμοιες με τις υποχρεώσεις που προβλέπονται στο άρθρο αυτό, οι εν λόγω διατάξεις ή πρότυπα πρέπει εντούτοις να αφορούν, όπως προκύπτει από το άρθρο 19, παράγραφος 9, της οδηγίας 2004/39, την αξιολόγηση των κινδύνων των πελατών και/ή τις απαιτήσεις όσον αφορά την ενημέρωση. Λαμβανομένου υπόψη του σκοπού του άρθρου 19 της οδηγίας 2004/39, δηλαδή, όπως προκύπτει από τη σκέψη 39 της παρούσας αποφάσεως, μεταξύ άλλων της προστασίας των επενδυτών, οι εν λόγω διατάξεις ή κανόνες πρέπει να καθιστούν δυνατή την αξιολόγηση των κινδύνων των πελατών και/ή να περιλαμβάνουν απαιτήσεις όσον αφορά την ενημέρωση, καλύπτουσες και την επενδυτική υπηρεσία που αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα του επίμαχου χρηματοπιστωτικού προϊόντος, ώστε η υπηρεσία αυτή να μην υπόκειται πλέον στις υποχρεώσεις του άρθρου 19 της οδηγίας 2004/39.

48 Από τις ανωτέρω σκέψεις προκύπτει ότι το άρθρο 19, παράγραφος 9, της οδηγίας 2004/39 έχει την έννοια ότι, αφενός, επενδυτική υπηρεσία προσφέρεται ως μέρος χρηματοπιστωτικού προϊόντος μόνο εφόσον αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα του εν λόγω προϊόντος κατά τον χρόνο που το προϊόν αυτό προσφέρεται στον πελάτη και, αφετέρου, οι διατάξεις της νομοθεσίας της Ένωσης και τα κοινά ευρωπαϊκά πρότυπα όπου παραπέμπει η διάταξη αυτή πρέπει να καθιστούν δυνατή την αξιολόγηση των κινδύνων των πελατών και/ή να περιλαμβάνουν απαιτήσεις όσον αφορά την ενημέρωση, καλύπτουσες και την επενδυτική υπηρεσία που αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα του επίμαχου χρηματοπιστωτικού προϊόντος, ώστε η υπηρεσία αυτή να μην υπόκειται πλέον στις υποχρεώσεις του εν λόγω άρθρου 19.

Επί του πρώτου ερωτήματος

49 Με το πρώτο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινιστεί αν το άρθρο 4, παράγραφος 1, σημείο 4, της οδηγίας 2004/39 έχει την έννοια ότι η πρόταση προς πελάτη για τη σύναψη συμβάσεως ανταλλαγής με σκοπό την κάλυψη του κινδύνου που συνεπάγονται οι διακυμάνσεις επιτοκίου επί χρηματοπιστωτικού προϊόντος στο οποίο έχει επενδύσει ο πελάτης αυτός συνιστά επενδυτική συμβουλή, όπως ορίζεται στη διάταξη αυτή.

50 Κατ' αρχάς υπενθυμίζεται συναφώς ότι, όταν επενδυτική επιχείρηση παρέχει επενδυτικές συμβουλές σε πελάτη, οφείλει να προβεί στην αξιολόγηση του άρθρου 19, παράγραφος 4, της εν λόγω οδηγίας.

51 Κατά τους όρους του άρθρου 4, παράγραφος 1, σημείο 4, της οδηγίας 2004/39, οι επενδυτικές συμβουλές συνίστανται στην παροχή προσωπικών συμβουλών σε πελάτη, είτε κατόπιν αιτήσεώς του είτε με πρωτοβουλία της επιχειρήσεως επενδύσεων, σχετικά με μία ή περισσότερες συναλλαγές που αφορούν χρηματοπιστωτικά μέσα.

52 Η έννοια «προσωπικές συμβουλές» στη διάταξη αυτή επεξηγείται περαιτέρω στο άρθρο 52 της οδηγίας 2006/73 το οποίο ορίζει ειδικότερα ότι μία σύσταση θεωρείται «προσωπική» εφόσον απευθύνεται σε ένα πρόσωπο υπό την ιδιότητά του ως υφιστάμενου ή δυνητικού επενδυτή και εφόσον παρουσιάζεται ως κατάλληλη για το πρόσωπο αυτό ή λαμβάνει υπόψη την κατάστασή του. Δεν εμπίπτουν στην εν λόγω έννοια συστάσεις οι οποίες εκδίδονται αποκλειστικά μέσω διαύλων επικοινωνίας ή απευθύνονται στο κοινό.

53 Από τις αναφερθείσες στις δύο προηγούμενες σκέψεις διατάξεις προκύπτει ότι το ζήτημα αν μια επενδυτική υπηρεσία συνιστά επενδυτική συμβουλή εξαρτάται όχι από τη φύση του χρηματοπιστωτικού μέσου στο οποίο αναφέρεται αλλά από τον τρόπο με τον οποίο προτείνεται το μέσο στον υφιστάμενο ή τον δυνητικό πελάτη.

54 Ελλείψει διευκρινίσεων στην απόφαση περί παραπομπής ως προς τον τρόπο με τον οποίο οι επίμαχες στην κύρια δίκη συμβάσεις ανταλλαγής προτάθηκαν στις Genil 48 και CHGV, απόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εκτιμήσει αν ενδεχομένως είναι προσωπικός ο χαρακτήρας των συστάσεων λαμβανομένων υπόψη των κριτηρίων του άρθρου 52 της οδηγίας 2006/73 και, ως εκ τούτου, αν είναι αναγκαίο να προβεί η οικεία επενδυτική επιχείρηση στην κατά το άρθρο 19, παράγραφος 4, της οδηγίας 2004/39 αξιολόγηση.

55 Επομένως, επιβάλλεται να δοθεί στο πρώτο ερώτημα η απάντηση ότι το άρθρο 4, παράγραφος 1, σημείο 4, της οδηγίας 2004/39 έχει την έννοια ότι η πρόταση προς πελάτη για τη σύναψη συμβάσεως ανταλλαγής με σκοπό την κάλυψη του κινδύνου που συνεπάγονται οι διακυμάνσεις επιτοκίου επί χρηματοπιστωτικού προϊόντος στο οποίο έχει επενδύσει ο πελάτης αυτός συνιστά επενδυτική συμβουλή, όπως ορίζεται στη διάταξη αυτή, εφόσον η σύσταση που αφορά την εγγραφή σε τέτοιου είδους σύμβαση ανταλλαγής απευθύνεται στον πελάτη αυτό υπό την ιδιότητά του ως επενδυτή, παρουσιάζεται ως κατάλληλη για τον εν λόγω πελάτη ή λαμβάνει υπόψη την κατάστασή του και δεν εκδίδεται αποκλειστικά μέσω διαύλων επικοινωνίας ούτε απευθύνεται στο κοινό.

Επί του δεύτερου και του τρίτου ερωτήματος

56 Με το δεύτερο και το τρίτο ερώτημά του, τα οποία πρέπει να εξετασθούν από κοινού, το αιτούν δικαστήριο ζητεί κατ' ουσία να διευκρινιστούν οι απορρέουσες από τη σύμβαση συνέπειες που συνεπάγεται η μη συμμόρφωση της επενδυτικής επιχειρήσεως που προτείνει επενδυτική συμβουλή των κατά το άρθρο 19, παράγραφοι 4 και 5, της οδηγίας 2004/39 προς τις απαιτήσεις περί αξιολογήσεως.

57 Συναφώς επισημαίνεται ότι, καίτοι το άρθρο 51 της οδηγίας 2004/39 προβλέπει την επιβολή μέτρων ή διοικητικών κυρώσεων κατά των υπευθύνων σε περίπτωση μη συμμορφώσεως με τις διατάξεις που θεσπίζονται για την εφαρμογή της οδηγίας αυτής, το άρθρο αυτό δεν ορίζει ούτε ότι τα κράτη μέλη οφείλουν να προβλέπουν τις απορρέουσες από τη σύμβαση συνέπειες σε περίπτωση συνάψεως συμβάσεων κατά παράβαση των υποχρεώσεων εκ των διατάξεων του εθνικού δικαίου με τις οποίες μεταφέρεται στην εσωτερική έννομη τάξη το άρθρο 19, παράγραφοι 4 και 5, της οδηγίας 2004/39 ούτε ποιες μπορούν να είναι οι συνέπειες αυτές. Ελλείψει συναφούς νομοθεσίας της Ένωσης, εναπόκειται στην εσωτερική έννομη τάξη κάθε κράτους μέλους να ρυθμίσει τις απορρέουσες από τη σύμβαση συνέπειες εξαιτίας της μη συμμορφώσεως προς τις υποχρεώσεις αυτές, υπό την επιφύλαξη της τηρήσεως των αρχών της ισοδυναμίας και της αποτελεσματικότητας (βλ., υπό την έννοια αυτή, απόφαση της 19ης Ιουλίου 2012, C-591/10, Littlewoods Retail κ.λπ., σκέψη 27 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

58 Επομένως, επιβάλλεται να δοθεί στο δεύτερο και στο τρίτο ερώτημα η απάντηση ότι εναπόκειται στην εσωτερική έννομη τάξη κάθε κράτους μέλους να ρυθμίσει τις απορρέουσες από τη σύμβαση συνέπειες εξαιτίας της μη συμμορφώσεως της επενδυτικής επιχειρήσεως που προσφέρει την επενδυτική υπηρεσία προς τις υποχρεώσεις περί αξιολογήσεως κατά το άρθρο 19, παράγραφοι 4 και 5, της οδηγίας 2004/39, υπό την επιφύλαξη της τηρήσεως των αρχών της ισοδυναμίας και της αποτελεσματικότητας.

Επί των δικαστικών εξόδων

59 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τέταρτο τμήμα) αποφαίνεται:

1) **Το άρθρο 19, παράγραφος 9, της οδηγίας 2004/39/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 21ης Απριλίου 2004, για τις αγορές των χρηματοπιστωτικών μέσων, για την τροποποίηση των οδηγιών 85/611/ΕΟΚ και 93/6/ΕΟΚ του Συμβουλίου και της οδηγίας 2000/12/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και για την κατάργηση της οδηγίας 93/22/ΕΟΚ του Συμβουλίου, έχει την έννοια ότι, αφενός, επενδυτική υπηρεσία προσφέρεται ως μέρος χρηματοπιστωτικού προϊόντος μόνο εφόσον αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα του εν λόγω χρηματοπιστωτικού προϊόντος κατά τον χρόνο που το προϊόν αυτό προσφέρεται στον πελάτη και, αφετέρου, οι διατάξεις της νομοθεσίας της Ένωσης και τα κοινά ευρωπαϊκά πρότυπα όπου παραπέμπει η διάταξη αυτή πρέπει να καθιστούν δυνατή την αξιολόγηση των κινδύνων των πελατών και/ή να περιλαμβάνουν απαιτήσεις όσον αφορά την ενημέρωση, καλύπτουσες και την επενδυτική υπηρεσία που αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα του επίμαχου χρηματοπιστωτικού προϊόντος, ώστε η υπηρεσία αυτή να μην υπόκειται πλέον στις υποχρεώσεις του εν λόγω άρθρου 19.**

2) **Το άρθρο 4, παράγραφος 1, σημείο 4, της οδηγίας 2004/39 έχει την έννοια ότι η πρόταση προς τον πελάτη για τη σύναψη συμβάσεως ανταλλαγής με σκοπό την κάλυψη του κινδύνου που συνεπάγονται οι διακυμάνσεις επιτοκίου επί χρηματοπιστωτικού προϊόντος στο οποίο έχει επενδύσει ο πελάτης αυτός συνιστά επενδυτική συμβουλή, όπως ορίζεται στην διάταξη αυτή, εφόσον η σύσταση που αφορά την εγγραφή σε τέτοιου είδους σύμβαση ανταλλαγής απευθύνεται στον πελάτη αυτό υπό την ιδιότητά του ως επενδυτή, παρουσιάζεται ως κατάλληλη για τον εν λόγω πελάτη ή λαμβάνει υπόψη την κατάστασή του και δεν εκδίδεται αποκλειστικά μέσω διαύλων επικοινωνίας ούτε απευθύνεται στο κοινό.**

3) **Εναπόκειται στην εσωτερική έννομη τάξη κάθε κράτους μέλους να ρυθμίζει τις απορρέουσες από τη σύμβαση συνέπειες εξαιτίας της μη συμμορφώσεως της επενδυτικής επιχειρήσεως που προσφέρει την επενδυτική υπηρεσία προς τις υποχρεώσεις περί αξιολογήσεως κατά το άρθρο 19, παράγραφοι 4 και 5, της οδηγίας 2004/39, υπό την επιφύλαξη της τηρήσεως των αρχών της ισοδυναμίας και της αποτελεσματικότητας.**

(υπογραφές)